

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

1. De donativis, quæ in Parlamento Regni Siciliae Serenissimo Regi
tribuuntur, & de eorum justitia. Et an supradicta donativa sint re vera
impositiones, itaut debeant habere conditiones requisitas ad ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

si imitatio cedat in bonum occidendi : vt si Petro occiduro hodie aliquem suadeat, vt occidat cras, & occiduro in hoc loco, vt occidat in distantiore, vt mutatione loci, vita occidendi protrahatur; & cum qui inuitat eum qui est paratus ad furandum, & qui aliis furaturus est, non peccare, nec ad restitutionem teneri, inuitatio cedat in bonum illius, cui est faciendum furum: vt si inuitatus ob inuitationem minus, aut tardius furetur. Imò hæc duo esse vera, quamuis inuitatio, aut suasio sit moralis causa distincta numero actus, occidendi, & furandi ab eis actibus, quibus aliis fieret occisio & furum, quia tunc inuitatio est ad minus peccatum, quamuis distinctum à maiore. Ita ille *difficul. 9.* qui etiam *difficul. 3.* asserit, licitum esse suadere latroni determinato ad manus furum, quod committat minus vt omittat maius, & non solum respectu eiusdem personæ, sed etiam respectu diuersæ, quia licitum est suadere minus peccatum, vt omittat maius. Imò addimus licitum esse eum iuuare ad committendum minus furum respectu eiusdem personæ, si aliter nequit dissuaderi à maiori, non verò respectu diuersæ perso-

næ. Ratio prioris est, quia tunc non iuuat, inuito domino, sed ipso volentem saltem interpretatiuè, quia sic iuuando prospicit bonis domini, & facit quod dominus ipse faceret, si non posset aliter obuiare maiori furto, in quo distinguitur peccatum contra iustitiam à peccatis contra alias virtutes, nempe quòd quamuis licitum sit suadere ad peccatum minus contra alias, virtutes non tamen ad illud iuuare, seu cooperari, quia suasio ad minus peccatum contra alias virtutes moraliter non tendit formaliter, vt fiat minus, sed vt non fiat maius; cooperatio verò moraliter tendit formaliter etiam ad ipsum minus peccatum, ad quod est cooperatio. In peccatis verò contra iustitiam respectu eiusdem personæ licitum est ad minus cooperari, quia quamuis cooperatio moraliter tendat formaliter ad ipsum minus peccatum, moraliter tamen, quia non est iniuriosa proximo, sed potius fauorabilis, & ideo non est mala, quia si esset mala malitia iniustitia, seu iniuria contra eum, cui fit iniuria, tunc autem non est iniuriosa illi, sed potius fauorabilis. Ergo, &c. Et hæc dicta, sufficiant circa præsentem Tractatum de Scandalo.

lin. 5. & in tom. 8. tr. 7. Ref. 30. lege eam per totam.

In indice primo huius Tomi 7. lege Apendicem ad hunc Tract. 5. vbi reperies alias multas difficultates, & dispersas per alios Tom. Tract. & Ref. qua simul pertinent ad hunc Tract. 5. de Scandalo.

TRACTATUS SEXTVS DE COMITIIS SEV PARLAMENTO REGNI SICILIÆ, ET NEAPOLIS.

Sed aduerte obsecro Amice Lector, quod multæ Ref. huius Tract. deseruiunt non solum pro isto Tractat. de Parlamento, sed mutatis mutandis pro aliis similibus casibus sæpius occurrentibus in omnibus, & singulis aliis Communitatibus, Capitulis, Congregationibus, Vniuersitatibus, & Collegiis.

RESOLVTIO PRIM A.

De donatiuis, qua in Parlamento Regni Siciliæ Serenissimo Regi tribuuntur, & de eorum iustitia.
Et an supra dicta donatiua sint re vera impositiones, ita vt debeant habere conditiones requisitas ad impositionem gabellarum? Ex part. 1. tractat. 3. Resol. 1.

SUPPONENDVM est, tanquam certum, donatiua Parlamenti nomine esse voluntaria, sed reuera esse necessaria. Ita in terminis testantur Doctores. Et quia fundamentum huius Tractatus consistit in hac veritate, ponam per extensum verba Doctorum. Ioann. Franc. Aponte in suis decisionibus, part. 1. decis. 3. num. 14. sic ait, Donatiua, quæ singulis duobus annis fiunt, non dicuntur voluntaria, ita quòd est hoc nomen simulatum: & propterea videmus, singulis duobus annis irremissibiliter peti à Rege, cum literis particularibus ad suum Proregem transmissis: & Po-

puli, & Barones per regias literas particulares ad Parlamentum vocantur. Vnde verè potest hæc appellari, *impositio*, quæ singulis duobus annis fit per Regem, vt suis necessitatibus subueniat. Hæc ille. Maltrillus de Magistratib. tom. 2. lib. 5. cap. 15. num. 29. & seq. [Donatiua Parlamenti, licet voluntaria dicantur ad differentiam muneris, ad quod ex capite Regni tenetur Regnum in quatuor casibus, attamen necessaria potius dici merentur: quia sunt loco seruitij, & pro Domino in bello adiuuando, suisque necessitatibus subuiendo, ad quod omnes tenentur, ideo nomen hoc donatiui simulatum est, cum singulis tribus annis irremissibiliter petantur à Rege, cum expressis literis ad Proregem transmissis, & pro effectu prædicto tria Regni brachia per literas conuocantur: vnde verè *impositio* dici poterit.] Idem cum eisdem verbis docet etiam ex nostris Regnicolis vir doctus, Marias Giurba in suis decisionibus, tom. 1. decis. 118. num. 2. & seq. Idem etiam docet Valenzuela. Velaquez conf. 99. pract. 4. num. 61. & ex Theologis P. Suarez de legib. lib. 5. cap. 17. num. 7. Et ex nostra Religione P. Molfesius in summa, tom. 2. tract. 12. cap. 2. num. 36. vbi asserit, supradicta donatiua esse reuera impositiones, ita vt debeant habere conditiones requisitas ad impositionem

tionem gabellatum: & citat Syluestrum *verb. dominum*, *quest. 5. num. 6.* & iacob. de Grassis *part. 1. lib. 3. cap. 1. num. 7.* Vide etiam in nostris terminis, tractantes casum, Marin. Frecc. *de subfend. 1. lib. 2. author. 3. Baron. num. 26. fol. mibi 323. consil. 1.* & Bolognet *consil. 1. à num. 86. usque ad num. 95.* cum eruditissimo Bobadilla *in polit. tom. 2. lib. 5. cap. 5. num. 4.* & Basilio Pontio *de impedion. marim. causa 31. q. 2. §. 11.* & Petro Tolofano *in sua Republica, lib. 2. ca. 5. num. 3.*

2. Cùm igitur ex dictis clarè appareat, quòd ad iustitiam donatiui concurrere debent conditiones necessariæ ad iustam gabellam imponendam, pro elucidatione huius materie ponam breuiter aliquas gabellarum quæstiones, in gratiam illorum, qui in dicto Parlamento interueniunt, vt possint à se abdicare multos scrupulos, & de iustitia donatiui rectè decernere.

RESOL. II.

Quanam conditiones requirantur ad impositiones iustæ gabelle, & donatiui? Ex part. 1. tract. 3. Resol. 1.

Sup. cōtēto in hac Ref. lege infra doctrinam §. Notat. Ref. 4. ne deferat videt doctrinam etiam Ref. 3.

§. 1. **D**Væ præcipuè, relinquendo alias non necessariò examinandas pro re nostro. Prima, ex parte causæ finalis; nempe, quòd imponatur propter publicam vtilitatem, seu necessitatem Regis. Secunda, ex parte causæ formalis, scilicet, vt talis gabella, & donatiuum subditis imponatur proportionabiliter. Ita communiter DD. Turrianus *in 2. 2. tom. 2. disp. 44. dub. 1.* & 2. Bonacina *tract. de contr. disput. 2. quest. 9. punct. 1. num. 2.* de Petr. Arragon. *in 2. 2. quest. 77. art. 3. Valentia tom. 3. disput. 5. quest. 6. pun. 5. Suarez de legib. lib. 5. c. 14. n. 16.* Barthol. à S. Faust. *in specul. Confess. disput. 33. quest. 2. Salas de legib. quest. 96. tract. 14. disput. 15. sect. 10. num. 118.* Lessius *lib. 2. cap. 33. dub. 1.* & 2. Reginaldus *in praxi tom. 1. lib. 10. cap. 25. moner. 372.* Ledesma *in summa tom. 2. tract. 7. cap. 2. Malderus in 2. 2. tract. 5. cap. 6. dub. 2.* Layman *lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 1. cap. 3. num. 2.* Tannerus *in 2. 2. disput. 4. quest. 6. dub. 12. num. 343. & 344.* Molfesius *in summa, tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 37. & 39.* Syluius *in 2. 2. D. Thom. quest. 66. art. 8. concl. 1.* Villalobos *in summa, tom. 2. tract. 8. dub. 13. num. 4.* & 5. Arragon. *in 2. 2. D. Thom. quest. 62. art. 3.* Valquez *Opusc. de restit. cap. 6. §. 2. dub. 1. & 2.* Molin. *de iust. tract. 2. disput. 667. & seq. & aliis.* His ita constitutis, maximè circa primam causam insurgunt aliquæ difficultates, ordinarias de industria reliquendo.

RESOL. III.

Quanam forma seruanda sit in iusto tributo, & donatiuo?
Vbi multa pro Parlamentariis, & Procuratoribus Curiarum explanantur Ex part. 1. tractat. 3. Resol. 5.

Sup. doctrina cōtēta in hac Ref. vide doctrinam Ref. præterita, & ex Ref. seq. §. Notat.

§. 1. **M**ultiplex, sed præcipuè (quæ facit ad casum nostrum) exigitur proportio in ordine ad vires Regni, & populorum: nam licet causa finalis tributi, nempe, necessitas Regis sit iusta; si tamen vires Regni non suppetant ad tributum ferendum, si imponatur, erit iniustum. Et sic, ait Salas *tract. de legib. disput. 15. sect. 10. n. 120.* contingere po-

test, singula tributa per se spectata esse iusta, & multitudinem esse iniustam; quia excedit moralem facultatem subditorum.

2. Hinc asserendo doctissimus vir Bartholomæus Salonijs *de iust. in 2. 2. tom. 2. quest. 77. art. 3. sent. 6.* [Proportio, & commensuratio formæ tributi debet esse cum populo, vt non imponatur, nisi iuxta popululi facultates, & vires: aliter iniquum est, & tyrannicum, si populus immoderatis vt ceteris grauioribus, & in pauperiem redigatur. Optimum siquidem est, aqua fontis vti, non tamen fontem ipsum exhaustum, & venas illius exsiccare. Optimum, vt pastor de lede gregis sui comedat, iniquum tamen illum excoriare. Ita neque potest Princeps immoderata tributa subditis imponere, cùm non sit dominus bonorum ipsorum: sed illis tantum vti potest, & debet ad ipsorummet subditorum vtilitatem.] Ita Salon. Et Villalobos *in summa, tom. 2. tract. 8. dist. 13. num. 5.* sic loquens: *Los tributos es necesario que sean de manera, que tengan proporcion con las haciendas de los particulares; que seria inuisto poner grandes tributos, quando los vasallos estuiesen probes, que no los pudiesen pagar; porque si no se viene a tener a la pobreza de los Vassallos, destruido allos queda se destruido el Reyno, y el Rey.*

3. Idem asserit Rodriguez *in summa, part. 2. cap. 74. num. 2.* Ortiz etiam *in summa, cap. 22. n. 15.* asserit esse licita tributa: *No siendo grande carga por lo vasallos.* Et idem Turrianus *in 2. 2. tom. 2. disput. 45. dub. 1. num. 7.* docuit, Principem in imponendis tributis debere considerare propriam necessitatem per ordinem ad commune bonum, & necessitatem & indigentiam subditorum. Et Ioan. Maderiaga *lib. de Senatu, cap. 40. fol. mibi 474.* asserit: *Los Procuradores de las Cortes, concediendo mas que el Reyno puede, por haer la gracia del Rey no solo pecan, sino que estan obligados a restituirlas al Reyno.*

4. Dicendum est igitur ex veritate supradictorum cum nostro P. Molfesio *in summa, tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 36.* donatiua, quæ sunt in Parlamento, debere esse in illa quantitate, vt possint vniuersitates ea soluere, aliter donatiuum erit iniustum ex parte causæ formalis; idem Ioan. Franciscus Aponte *in tract. de potest. Præregis, tit. 4. de regalibus impositionibus, n. 46. fol. mibi 147.* asseruit, in prædictis supradictis donatiuius considerandum esse, quænam sint vires Regni.

5. Vnde ex his omnibus apparet, quid dicendum sit de iustitia donatiuorum cuiuscumque Parlamentis; & præsertim, quando agitur de donatiuo extraordinario; nam, si domini, qui intrant in Parlamento, cognoscunt, vniuersitates, Regni, & populos posse sustinere tale onus, iustum erit donatiuum; sin aliter iniustum. Vnde decisio, & Resolutio talis casus magis pendet ex illis, quam ex nobis: nam nos possumus tantum dicere, si adest necessitas Regis, & vires Regni suppetunt, iustum esse tributum, & donatiuum; sed an addit dicta necessitas, & vires Regni suppetant, ipsi videant, forsitan quam primam ante Iudicem Deum de hoc rationem redditur. Ita Vega *in summa, tom. 1. cap. 15. cas. 3.* Petrus à Nauarra *de restit. lib. 3. cap. 1. num. 237.* & Petr. de Ledesma *in summa, tom. 2. tract. 8. cap. 2. fol. mibi 195.* vbi sic ait: *Si es ansí, que las tales necesidades las ayra, de suerte que ne se pueden suplir, si no espediendo tan rigorosamente esse tributo del almalta, no pertenece al Theologo determinar. Lo que es cierto en Theologia, es, que si estas necesidades del Rey, y del Reyno, no se pueden suplir de otra manera, iustissimo es el tributo, si se pueden suplir otra suerte, no es iusto. Pero esto el Rey, y los Confesores*